Economia României: accesorii fiscale

Consideraţii despre reforma Codului fiscal & a Codului de procedură fiscală

Versiune Draft – mai 2015

Cuvânt înainte

Aprecierile din acest document au drept obiectiv oferirea unei imagini analitice panoramice asupra proiectelor **Codului fiscal** şi **Codului de procedură fiscală**, a căror dezbatere publică generală, premergătoare şi apoi paralelă celei parlamentare, a monopolizat recent spaţiul românesc de reflecţie socio-economică. Analiza de faţă nu-şi propune în niciun fel să reprezinte vreun ghid amănunţit al acestei reforme, ci doar să-i demarcheze punctele-cheie, deopotrivă pe cele de natură virtuoasă şi pe cele vicioase. Criteriul de „bine" întrebuinţat este formulat din perspectiva clară a *intereselor legitime, de bună credinţă,* ale CONTRIBUABILULUI – ale cărui activităţi se prezumă că o reformă fiscală (pentru a-şi merita numele) măcar le despovărează net, pe fondul îmbunătăţirii echităţii de tratament între categoriile de subiecţi fiscali, dublate îndeobşte şi de eficientizarea cheltuielii publice –, nu din unghiul „neclar" al *creşterii colectării veniturilor* la BUGETUL STATULUI.

Reprezentarea populară a fiscalităţii baleiază în istoria lumii între sentimentul *datoriei civice* din perspectiva unui *contract social* asumat şi sentimentul că plătitorul de impozite şi taxe este *victima unui jaf* din partea *autorităţii publice* pe care nu-l poate stăvili prin simplu fapt că aceasta este singura forma de jaf legalizată de instituţia care deţine şi monopolul utilizării forţei. Îndepărtarea de cea de-a doua perspectivă s-ar putea realiza doar într-un singur mod: corelând la modul durabil *costurile* fiscalităţii pentru contribuabil cu *beneficiile* din bunurile publice realizate din resursele „încredinţate de" (extrase de la) el. În România „democratică şi capitalistă", o astfel de expunere a situaţiei nu s-a făcut simţită la modul serios în mesajele autorităţilor a căror principală preocupare a fost „augmentarea colectării", mai puţin „justificarea alocărilor", de unde şi neîncrederea, şi rezistenţa (evaziune a) contribuabililor români, mai mari comparativ cu ale omologilor din societăţi mature.

Cuprins

Cuvânt înainte ____ 2
Sinteza măsurilor fiscale ____ 3
Impactul asupra finanţelor publice ____ 6
Atmosfera fiscală din UE ____ 9
Câteva concluzii ____ 12

Sinteza măsurilor fiscale

Comunitatea economică autohtonă relevantă (bunăoară, oameni de afaceri, specialişti în probleme economice şi conexe, cadre universitare de profil, exponenţi ai clasei politice etc.) a comentat şi continuă să o facă cele două propuneri de acte normative care vor guverna comportamentul fiscal al contribuabililor din România, indiferent că vorbim despre persoane fizice sau juridice, rezidente sau străine – **Codul fiscal** şi **Codul de procedură fiscală**. Trecute de Senat cu o serie de amendamente, proiectele se află în prezent în analiza comisiei de specialitate a Camerei Deputaţilor pentru ultimele amenajări survenite în principal din absorbirea diverselor reacţii şi soluţii provenite mai ales din „piaţă", adică din „economia reală", în faţa cărora proiectele sus-amintite se cuvine să treacă testul moral de substanţă.

Evident, profilul fiscal al unei economii reprezintă un element critic pentru societate *in integrum*, cu atât mai mult într-una precum cea românească, afectată de un tonus general şi diacronic mai slab, precum şi de reziduale inegalităţi atât în interiorul ei, cât şi în peisajul integrat, comunitar, european. O fiscalitate prost desenată, deci neprietenoasă şi impredictibilă, dă naştere unui lanţ de reacţii cinice, unei dinamici a stimulentelor nefaste şi a parazitismului societal: diminuarea cantităţii de resurse rămase la dispoziţia celor care le dobândesc corect scade înclinaţia spre muncă productivă, asumare de riscuri, relaţii contractuale transparente, în favoarea lenei, ciupelii, evaziunii şi politizării, ceea ce reduce fondul de resurse parazitabile ş.a.m.d. Dorită a fi socială înainte de a fi competitivă, fiscalitatea la noi a ratat ambele ţinte.

Ceea ce se poate constata, luând pulsul discuţiilor despre ultimele iniţiative de recalibrare fiscală din România, aşa cum se desprind ele din dezbaterea din mijlocul fenomenului, este, pe de o parte, o asimetrie de reacţii (notă comună a mai tuturor întreprinderilor de gen post cota unică), iar pe de alta, o concentrare doar cu puţin mai ridicată (dar asta comparativ cu iniţiative similare din trecutul apropiat) de opinii relativ pozitive.

Intenţia autorităţilor privind noua fiscalitate constă în tranziţia spre o taxare directă mai accentuată în raport cu cea indirectă, dar şi în modificări importante ale principalelor impozite şi taxe în vigoare şi reformularea unor articole sau paragrafe neclare pentru contribuabili sau chiar autorităţile fiscale. Totodată, se au în vedere creşterea consumului şi stimularea creşterii economice. Că avem corespondenţă limitată între scop şi mijloace este demonstrabil; cât este defazajul ţine de percepţie.

Într-un sinopsis, redăm mai jos principalele măsuri fiscale, unele dintre ele fiind întâmpinate cu aprecieri, altele cu îndoieli, dinspre mediul *productiv* de afaceri.

(Pentru o discuţie deosebit de competentă, a se vedea în extenso analiza avocatului Gabriel Biriş, „Codurile – un pas înainte, doi înapoi", din revista *Economistul* nr. 9-10, 16 martie 2015, http://www.economistul.ro/codurile-un-pas-inainte-doi-inapoi-a7793/).

Tabel 1. **Plusuri şi minusuri ale reformei fiscale preconizate**

● Scăderea cotei de CAS cu încă 5,3% (3% angajat, 2,3% angajator) începând cu 1 ianuarie 2017, cu condiţia implementării fără a afecta deficitul şi fără a tăia complet investiţiile publice; ● Reducerea cotei standard de TVA la 20% în 2016 şi la 18% în 2018 şi aplicarea cotei reduse de TVA (9%) la carne, peşte, legume şi fructe, sub rezerva îmbunătăţirii colectării; ● Micşorarea accizelor la bere (de la 3,9 la 3,3 lei/UM, - 14,5%), vinuri spumoase (de la 161,33 la 47,38 lei/UM, - 70%), alcool etilic (de la 4.738,01 la 3.306,98 lei/UM, - 30%), benzină (fără Pb, de la 2.643,39 la 2151,13 lei/t, - 18%), motorină (de la 2.245,11 la 1.796,53 lei/t, - 20%), eliminarea de accize şi eliminarea completă a accizelor nearmonizate (aşa-numitele produse de lux: autoturisme cu motoare peste 3.000 cc, iahturi, bijuterii, blănuri, dar şi cafea etc.); ● Eliminarea impozitului de 1,5% pe construcţii speciale; ● Instituirea obligaţiei organelor fiscale locale de a transmite către ANAF informaţii cu privire la bunuri imobile şi mijloace de transport pentru care există obligaţie de declarare.	● Plafonarea la 5 salarii medii pentru persoanele care obţin venituri din activităţi independente, în timpul anului datorându-se plăţi anticipate calculate la 35% din salariul mediu (aprox. 800 lei/lună). Cota la care se calculează contribuţia este egală cu contribuţia angajatului (10,5%) şi nu cota agregată (26,3%), ca până în prezent; ● Păstrarea tuturor distorsiunilor generate de impozitul pe autoturisme; ● Majorarea de consiliile locale cu până la 500% a impozitelor pentru clădiri neîngrijite, terenul ocupat de clădiri în proporţie de mai puţin de 20%, terenul agricol nelucrat 2 ani consecutivi, în condiţiile stabilite de consiliul local; ● Prelungirea termenului de soluţionare a rambursărilor de TVA, cu control anticipat de la 45 la 90 de zile; ● Introducerea unei penalităţi suplimentare de nedeclarare de 5% sau 25% din suma nedeclarată şi stabilită ulterior prin decizii de impunere. Penalitatea se reduce cu 75% în cazul în care suma stabilită prin decizie, plus dobânzi şi penalităţi de întârziere, este plătită în termen sau suma este eşalonată la plată şi se majorează cu 100% în cazul în care diferenţele rezultă din evaziune fiscală; ● Posibilitatea de a suspenda în continuare soluţionarea contestaţiei pe cale administrativă în cazul în care organul de control a sesizat organele de urmărire penală.

Sursa: Proiect de lege privind Codul fiscal; Proiect de lege privind Codul de procedură fiscală (http://codfiscal.net/in/noile-coduri-fiscale).

Specialiştii în consultanţă fiscală care au buchisit de la bun început documentul au observat un neajuns major de spirit al punerii problemei. Guvernul a „vândut" proiectul de reformă publicului, folosind tehnica beculeţelor, atrăgând atenţia cu insistenţă asupra măsurilor a căror

digestie publică este facilă şi trecând oarecum în penumbră detaliile economice vădit neatractive popular.

Astfel, comentatorii independenţi au atras atenţia asupra unor majorări de impozite şi taxe mai puţin evidente şi mai puţin mediatizate, precum şi asupra unor aşa-numite „capcane". Astfel, au fost semnalate: transferul masiv de „decizie fiscală" la nivelul autorităţilor locale, al căror „apetit" pentru impozite şi taxe mărite şi a căror „creativitate" în abordarea fiscalităţii sunt binecunoscute; creşteri în domeniul impozitelor şi taxelor locale, prin majorarea unor cote de impunere deja existente, schimbarea abordării impozitelor locale asupra clădirilor în urma introducerii unui criteriu nou de stabilire a lor, şi anume acela al „destinaţiei" activelor imobiliare deţinute de persoanele fizice şi cele juridice, fără a se renunţa la criteriul deja existent (acela al „naturii persoanei" care deţine în proprietate activul); impozitarea microîntreprinderilor, adică aplicarea unei impozitări diferenţiate în funcţie de numărul salariaţilor.

(Ilustrativă în acest sens este opinia lui Dan Schwartz, „Câteva «capcane» ale noului Cod fiscal", din revista *Economistul* nr. 9-10, 16 martie 2015, http://www.economistul.ro/cateva-capcane-ale-noului-cod-fiscal-a7794/).

În ultima perioadă, s-a resimţit o intensificare a exprimărilor care îşi au originea din zona antreprenorială de mici şi medii dimensiuni, categoria cea mai sensibilă la modificările de presiune şi procedură fiscală. Relevante şi revelatoare pentru peisajul economic românesc sunt propunerile înaintate legiuitorului de Consiliul Întreprinderilor Private Mici şi Mijlocii din România (CNIPMMR), structura asociativă patronală cea mai reprezentativă pentru această categorie de agenţi economici şi printre cele mai active din ţară. Multe dintre punctele de vedere anterioare pe cele două acte normative ale CNIPMMR au fost însuşite de legiuitor.

Tabel 2. **Propuneri din partea mediului de afaceri al IMM**

Pentru Codul fiscal	Pentru Codul de procedură fiscală
● Eliminarea prevederii impozitării de 3% + 1.530 lei pentru fiecare trimestru pentru care se datorează impozit, pentru microîntreprinderile care nu au salariaţi (art. 50 lit. c); ● Exprimarea tuturor plafoanelor în moneda naţională, leul; ● Creşterea graduală a plafonului de plătitor de TVA la nivelul plafoanelor stabilite pentru încadrarea în categoria de microîntreprindere (337.500 lei din 2017; 382.500 lei din 2018; 450.000 lei din 2019); ● Extinderea taxării inverse pentru toate operaţiunile în care valoarea taxabilă sau TVA-ul depăşesc 5.000 lei; ● Extinderea taxei de 9% asupra unui volum mai mare de produse; ● Sistemul TVA-ului la încasare să fie opţional pentru toate societăţile;	● Eliminarea penalităţilor de nedeclarare corectă (care lasă loc de subiectivism şi constituie un factor de presiune inclusiv politică asupra contribuabililor); ● Nivelul majorării de întârziere trebuie să fie unic indiferent de buget (naţional sau local); ● Majorarea pentru bugetele locale prevăzută în Proiect la art. 183 să fie aplicată pe zi, ca la bugetul de stat, şi nu pe lună, indiferent de fracţiune (la bugetul de stat dobânda este de 0,02% pe zi şi penalitatea este de 0,02% pe zi, în timp ce la bugetul local se prevede o majorare de întârziere de 1,2% pe lună sau fracţiune de lună); ● Perioadele supuse verificării şi termenele de prescripţie trebuie să fie clar definite – 3 ani pentru contribuabilii care se încadrează în categoria IMM-urilor (termen care să se

● În cazul serviciilor prestate către autorităţi/instituţii publice, operaţiunea să nu genereze TVA colectată, ci să se trateze similar operaţiunilor de export sau decontările să se facă cu vouchere ale statului cu care societăţile să poată plăti obligaţii la bugetul naţional/local şi contribuţii obligatorii; ● Activitatea PFA-urilor şi a profesiilor liberale să fie calificată ca activitate independentă, fără posibilitatea interpretării ulterioare ca activitate dependentă.	calculeze de la data la care trebuia îndeplinită obligaţia) şi 5 ani pentru contribuabilii mari; ● Controlul în condiţii normale să nu fie la perioade mai scurte de trei ani.

Sursa: CNIPMMR (www.cnipmmr.ro).

Impactul asupra finanțelor publice

(Opinia Consiliului fiscal asupra proiectului de revizuire a Codului fiscal)

Consiliul fiscal, deşi a recunoscut ca justificată şi binevenită iniţiativa Guvernului de a rescrie Codul fiscal – document ce suferise un şir lung de modificări în timp –, după evaluarea proiectului de lege a acordat acestuia aviz negativ, motivând „probabilitatea extrem de ridicată ca implementarea prevederilor proiectului revizuirii Codului fiscal să conducă la deviaţii de proporţii de la ţintele bugetare pe termen mediu”.

Este avut în vedere în primul rând deficitul bugetar (efectiv şi structural), iar conform estimărilor proprii ale Consiliului fiscal, deficitul efectiv s-ar afla, în aproape toţi anii analizaţi (2016-2019), peste ţinta de 3% din PIB statuată de Pactul de Creştere şi Stabilitate.

Tabel 3. **Impactul propunerii de modificare a Codului fiscal asupra deficitului efectiv şi structural, % din PIB (2016-2019)**

	2016	**2017**	**2018**	**2019**
Deficit efectiv – scenariul de bază	1,1	1,1	0,9	0,7
Deficit efectiv – post-măsuri	3,1	2,7	3,5	3,7
Deficit structural – scenariul de bază	1,0	1,1	1,0	1,0
Deficit structural – post-măsuri	3,2	3,3	4,7	5,5
Output gap – scenariul de bază	-0,4	-0,1	0,3	0,8
Output gap – post şoc	0,5	1,6	3,2	4,8

Notă: Output gap = diferenţa PIB efectiv - PIB potenţial; output gap negativ (PIB efectiv sub nivelul potenţial) = deficit de cerere; output gap pozitiv (PIB efectiv peste nivelul potenţial) = exces de cerere.
Sursa: Consiliul fiscal, http://www.consiliulfiscal.ro/Opinie-Cod-Fiscal-final.pdf, p. 12.

Separat de evaluarea impactului modificărilor din Codul fiscal, Consiliul fiscal a făcut calcule proprii, înregistrându-se per total diferenţe de sute de milioane de lei.

Tabel 4. **Impactul estimat al modificărilor din Codul fiscal, Ministerul Finanţelor Publice vs. Consiliul fiscal (2016-2019)**

Propuneri de modificare ale Codului fiscal	**Impact estimat, mil. lei**			
	2016	**2017**	**2018**	**2019**
Impozit pe venit				
Impact *Impozit pe venit* – Consiliul fiscal	-1.759,8	-2.124,2	-1.901,0	-5.578,8
Impact *Impozit pe venit* – MFP	-1.819,5	-1.390,1	-904,6	-4.056,5
Diferenţă impact estimat CF - MFP	59,7	-734,1	-996,4	-1.522,3
Impozit pe profit				
Impact *Impozit pe profit* – Consiliul fiscal	-73,0	-101,0	-104,0	-1.609,4
Impact *Impozit pe profit* – MFP	-73,0	-101,0	-104,0	-1.559,0
Diferenţă impact estimat CF - MFP	0,0	0,0	0,0	-50,4
TVA				
Impact *TVA* – Consiliul fiscal	-12.121,7	-13.891,7	-18.405,5	-19.720,8
Impact *TVA* – MFP	-12.295,5	-14.070,5	-19.051,7	-20.880,4
Diferenţă impact estimat CF - MFP	173,8	178,8	646,2	1.159,6
Accize				
Impact *Accize* – Consiliul fiscal	-2.913,6	-3.078,2	-3.255,3	-3.442,6
Impact *Accize* – MFP	-3.013,6	-3.114,7	-3.225,4	-3.346,4
Diferenţă impact estimat CF - MFP	100,0	36,5	-29,9	-96,2
Contribuţii				
Impact *Contribuţii* – Consiliul fiscal	-281,8	-318,1	-8.376,5	-9.433,0
Impact *Contribuţii* – MFP	-501,6	-87,3	-8.303,5	-9.627,1
Diferenţă impact estimat CF - MFP	219,8	-230,8	-73,0	194,1

Impozit pe venitul microîntreprinderilor				
Impact – MFP	300,0	385,0	357,9	332,7
Impact Impozit pe construcţii				
Impact – MFP	-1.038,0	-1.066,0	-1.093,0	-1.120,7
Total				
Impact total – Consiliul fiscal	-17.887,8	-20.194,2	-32.777,5	-40.572,6
Impact total – MFP	-18.441,2	-19.444,6	-32.324,3	-40.257,4
Diferenţă impact estimat CF - MFP	553,4	-749,6	-453,2	-315,2

Sursa: Consiliul fiscal, http://www.consiliulfiscal.ro/Opinie-Cod-Fiscal-final.pdf, p. 17.

Împărţind efectele rezultate în *efecte de runda întâi* (impactul faţă de scenariul de bază – absenţa măsurilor) şi *efecte de runda a doua* (creşterea economică suplimentară), Consiliul fiscal şi-a exprimat rezervele în special faţă de cea de-a doua categorie, considerând „excesive estimările guvernamentale cu privire la cuantumul veniturilor generate de creşterea economică suplimentară determinată de măsurile de relaxare fiscală".

Argumentul adus este că, pentru a se „recupera" scăderea veniturilor bugetare – generate de noile măsuri – pe seama *creşterii economice suplimentare* –, ar trebui să întâmpinăm un nivel ridicat al multiplicatorului fiscal (creşterea PIB, în valoare absolută, ca reacţie la reducerea cu o unitate a impozitelor / taxelor / contribuţiilor), în condiţiile în care principalele categorii de venituri ar fi elastice în raport cu PIB (pe linia: scad impozitele / taxele / contribuţiile - creşte PIB - cresc veniturile bugetare) – scenariu nesusţinut nici de teorie, nici de practică.

Cealaltă linie de „recuperare" a pierderilor de venituri, şi anume *reducerea evaziunii fiscale*, este văzută ca legitimă, însă Consiliul fiscal rămâne totuşi sceptic cu privire la cuantificarea sa, considerând nivelurile vehiculate de Guvern ca optimiste (14 mld. lei în 2016, 18 mld. lei anual în 2017, 2018 şi 2019 încasări suplimentare din îmbunătăţirea activităţii de colectare a impozitelor / taxelor / contribuţiilor de ANAF).

Cu toate acestea, problematica principală a reformei rămâne dublarea procesului de relativă despovărare fiscală la nivelul agenţilor economici şi gospodăriilor cu procesul simetric de eficientizare a cheltuielilor publice, evidenţierea seacă a „impactului bugetar" fiind neconcludentă în absenţa unei discuţii pe fond asupra calităţii gestiunii banului public, care pot modifica sensibil calculele.

Atmosfera fiscală din UE

Conform unui studiu publicat de UHY Hacker Young, ţările Europei de Vest înregistrează cele mai mari poveri fiscale, calculate ca procent din PIB. Cele 53 de state luate în calcul includ majoritatea statelor din Uniunea Europeană, România clasându-se pe ultimul loc din UE, cu o povară fiscală de („doar") 18%.

> Desigur, în legătură cu metodologia calculării poverii fiscale există cel puţin două curente de gândire – venituri fiscale colectate în PIB sau cheltuieli publice în PIB. În al doilea caz, se pleacă de la ideea prudenţială că fondurile publice împrumutate şi cheltuite reprezintă baza unor distorsiuni şi presiuni fiscale viitoare.

S-a optat pentru criteriul venituri fiscale ca procent din PIB, deoarece el surprinde şi gradul de conformare al contribuabililor la politica fiscală. O colectare fiscală de cca. 56% în România (TVA, cu doar cca. 40%) nu are legătură numai cu tarele românilor, ci şi cu nivelul taxării şi contraoferta de bunuri şi servicii publice.

> *Nota bene*: la o cotă de 24%, în România s-a încasat din TVA cca. 8,47% din PIB, iar în Bulgaria, la o cotă de „numai" 20%, s-a încasat cca. 9,22% din PIB.

Tabel 5. **Povara fiscală în UE**

Ţara	Venituri fiscale ca procent din PIB
Danemarca	48,6%
Franţa	45,0%
Belgia	44,6%
Finlanda	44,0%
Suedia	42,8%
Italia	42,6%
Austria	42,5%
Luxemburg	39,3%
Media Europei de Vest	**38,9%**
Ungaria	38,9%
Slovenia	36,8%
Germania	36,7%
Olanda	36,3%
Media G7	**34,6%**
Cehia	34,1%
Grecia	33,5%
Portugalia	33,4%
Regatul Unit	32,9%
Spania	32,6%
Polonia	32,1%
Estonia	31,8%
Slovacia	29,6%
Irlanda	28,3%
Media celor 53 de ţări	**27,8%**
Media Europei Centrale şi de Est	**25,9%**
Croaţia	19,0%
România	18,0%
Media economiilor emergente cu venituri reduse	**15,1%**

Sursa: UHY Hacker Young (http://uhy-hy.co.uk.gridhosted.co.uk/news-events/news/uk-economy-saddled-with-tax-burden-a-fifth-higher-than-the-global-average/).

În iunie 2014, Comisia Europeană a publicat un raport privind reformele fiscale adoptate în ultimele 12 luni de statele membre ale Uniunii Europene. În majoritatea statelor din Uniune, s-a ridicat nivelul poverii fiscale, în special prin creşteri ale taxelor pe consum, fie prin creşterea cotelor reduse, fie prin aplicarea cotelor standard la un nivel extins. Au existat, totuşi, o serie de excepţii, în ţări precum Irlanda, Lituania, Cehia, Spania, şi, desigur, România, luna septembrie a anului 2013 marcând începutul reducerii TVA la alimente prin aplicarea cotei de 9% la făină şi produse de panificaţie. Numeroase state membre au redus taxele pe muncă, scăderile fiind destinate protejării anumitor grupuri, precum persoanele cu venituri reduse. Tendinţa generală în ceea ce priveşte impozitarea profiturilor o reprezintă restrângerea bazei de impozitare, în vederea stimulării investiţiilor şi competitivităţii în condiţii economice nefavorabile. Un număr important de state a crescut taxele de mediu, dar impactul bugetar a fost relativ limitat. Dintre acele state care au implementat scutiri de impozit pentru dobânzile ipotecare, majoritatea au introdus reforme pentru a preîntâmpina stimularea excesivă a îndatorării. Toate ţările membre au implementat măsuri pentru combaterea fraudei şi evaziunii fiscale şi pentru a îmbunătăţi conformitatea fiscală.

Tabel 6. **Tendinţe fiscale în UE**

Ţara	TVA	Impozit pe venit	Impozit pe profit	Accize alcool şi tutun	Accize energie şi electricitate	Taxe de mediu (energie)	Alte taxe de mediu	Alte taxe	Contribuţii sociale	Taxa pe proprietate
Austria		+	+/-	+			+	+	-	
Belgia	+/-	+/-	+/-		+			+	-	
Bulgaria		-	-		+/-?		+		+	
Croaţia	+	+	+	+	+/-			+	+	+ din 2016
Cipru	+?				+		+	-	+	+
Danemarca		-	-	-	-		-			
Estonia	+	-	-	+	+				+/-	
Finlanda		+/-	+/-	+	+					
Franţa	+/-	+/-	+/-		+	+			-	
Germania	+	-		+	-				+	+
Grecia	+/-?	+/-	+/-							+/-
Irlanda	-	+/-	-	+	-?		-	+/-		+
Italia	+	+/-	+/-	+	Posibilă +		+	+/-	-	+/-
Letonia		-	+/-	+	+		+	+	-	
Lituania	-	+/-	+/-	+			+			+
Luxemburg	+									
Malta		-		+	+		-			-
Olanda		+/-	-	+	+		+			+
Polonia	+		+	+	+					
Portugalia	+	+	-	+						
Regatul Unit		+/-	-	+tutun, -alcool	-?		+	+	-	+
Republica Cehă	-	+/-		+	-				+	
România	-	+	-	+	+				+/-	+
Slovacia			+/-						+/-	
Slovenia	+	+/-		+	+/-			+	+/-	?
Spania	-	+/-	+/-	+	+				-	+
Suedia		+/-	+	+					-	
Ungaria							+	+	+/-	

Sursa: Comisia Europeană, „Tax Reforms in EU Member States 2014, Tax policy challenges for economic growth and fiscal sustainability" (http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/). *Notă:* + (creştere), - (scădere), ? (sens incert).

Câteva concluzii (dincolo de reforma actuală)

(1). În România, politica fiscală se realizează având drept cvasi-unic far călăuzitor *echilibrarea (nedezechilibrarea) bugetului public*, compensându-se scăderi cu creşteri de taxe. Preocuparea primordială nu pare niciodată a fi *ameliorarea netă a bugetului privat al contribuabilului român*, ci, efectiv, o „ameţire" a poverii fiscale.

(2). Ameţirea poverii fiscale se bazează pe două forme de *reprezentare mentală* a „reformelor" în rândul publicului: (a). camuflarea sau minimalizarea impactului creşterilor fiscale şi/sau (b). depistarea unor categorii sociale net avantajate şi sonore, al căror asentiment este captat pe post de opinie publică generală favorabilă.

(3). Cultura fiscală în rândurile publicului este făcută rudimentar, ca să nu spunem tendenţios, insistându-se pe *„datoria" conformării înaintea „contractului"* în temeiul căruia datoria este legitim să fie reclamată. Reforma fiscală este programatic decuplată de reforma cheltuielilor publice risipitoare, de aici şi ostilitatea publicului.

(4). Fiscalitatea nu poate fi *nici optimă*, *nici neutră*, deşi discuţiile abundă în astfel de termeni, exersate de personaje cu pregătire intelectuală, dar înmuiate de aspiraţii în preajma autorităţilor: nu poţi optimiza o constrângere (aşa cum poţi optimiza într-o negociere voluntară), iar distorsiunile fiscale sunt proporţionale cu povara fiscală.

(5). În general, publicul nu înţelege *triplul cost* al impozitelor şi taxelor: (a). pierderea venitului extras fiscal, (b). costurile adiţionale de conformare fiscală (în timp şi bani) şi (c.) absenţa sistematică a bunurilor publice dorite efectiv, la calitatea, în cantitatea şi cu preţul „corecte", în locul cărora primeşte surogate de utilitate.

(6). *Toleranţa zero la evaziune fiscală* este caricaturală în absenţa unei *toleranţe zero la risipa banului public*. Cu foarte puţine excepţii, în piaţa, producătorul îţi arată produsul înainte să râvnească la banii tăi. La stat, efortul de a oferi servicii *mai bune* e promis (dacă e) a fi livrat *după* supra-exproprierea fiscală a contribuabilului.

(7). Amenzile acordate nonşalant de perceptorii ANAF, în ciuda interpretabilităţii unor normative, arată că în materie de fiscalitate *contribuabilul este vinovat până la proba contrarie*. Dacă ar putea conta cumva, relaţia funcţionează şi invers la noi, dar în registrul moral: cetăţeanul lucrează deja cu prezumţia de rea-credinţă a statului.

(8). România a reuşit o contraperformanţă majoră, nulificându-şi prin *impredictibilitatea fiscală reziduală şi lipsa de viziune în alocarea resurselor colectate*, atâtea cât sunt, avantajul relativ pe care l-a avut în spaţiul european după introducerea curajoasă a cotei unice. Investitorii fac cel mult turism în România.

(9). În continuare, *filosofia fiscală românească este un mix* între „preocupare asistenţială socială" şi „stimulente pentru performanţă", ignorându-se adevărul elementar că orice sprijin gratuit şi piedică necuvenită alterează stimulentele şi subminează baza bunăstării din care se alimentează şi echitatea, şi competitivitatea.

(10). Revoluţia fiscală în România, *dincolo de orice fetiş ideologic, de dreapta sau de stânga*, va fi atunci când se va înţelege că statul poate funcţiona şi cu mai puţine resurse, inclusiv umane, că economia reală despovărată are o capacitate organică uriaşă de a metaboliza joburi şi că protecţia socială cea mai bună din lume e munca.